

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบมีกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) เพื่อศึกษาถึงผลของกิจกรรมกลุ่มต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธของวัยรุ่นชายที่เสพยาบ้าและเข้ารับการรักษานในโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ซึ่งรูปแบบการวิจัยเป็นแบบมีกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวทดสอบก่อนและหลังการทดลอง (One group pretest-posttest design) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นวัยรุ่นชายที่เสพยาบ้าและเข้ารับการรักษานในโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 15 คน ระยะเวลาการทดลองแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ

- (1) ระยะก่อนทดลอง
- (2) ระยะหลังการทดลอง

O1	X	O2
----	---	----

- O1 การทดสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
- X การจัดกระทำกับกลุ่มตัวอย่างโดยให้เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม
- O2 การทดสอบหลังการทดลอง (Posttest) ซึ่งมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

ตาราง 1 แผนการดำเนินการจัดกิจกรรมกลุ่ม

ครั้งที่	ทักษะ	กิจกรรม	วัน/เวลา
		ปฐมนิเทศ สร้างสัมพันธ์ภาพ	จันทร์ที่ 24 เม.ย.
		กิจกรรมแลกเปลี่ยนชื่อ, ทำ Pre-test	13.30-15.00
1	การเห็นคุณค่าในตนเอง	กิจกรรมภูเขาแม่น้ำ	อังคารที่ 25 เม.ย.
		การมองข้อดีของตนเอง	13.30-15.00
2	ทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ	กิจกรรมขนมเกลียว	พุธที่ 26 เม.ย.
		หลงทางในทะเลทราย	13.30-15.00
3	ทักษะการปฏิเสธ	กิจกรรมพรายกระชับ	ศุกร์ที่ 28 เม.ย.
		ทักษะการปฏิเสธ	13.30-15.00
4	การเห็นคุณค่าในตนเอง	กิจกรรมดอกไม้ของฉัน	จันทร์ที่ 1 พ.ค.
		ต้นไม้ชีวิต	13.30-15.00
5	ทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ	กิจกรรมแก้เชือก	พุธที่ 3 พ.ค.
		ทักษะการตัดสินใจ	13.30-15.00
6	ทักษะการปฏิเสธ	กิจกรรมปลาเล็ก ปลาใหญ่	พฤหัสบดีที่ 4 พ.ค.
		ปฏิเสธและหาทางออก	13.30-15.00
7	การเห็นคุณค่าในตนเอง	กิจกรรมการโฆษณาตนเอง	จันทร์ที่ 8 พ.ค.
		อยากเป็น "ป๊อง" บ้าง	13.30-15.00
		ทำแบบทดสอบ Post-test ในเรื่อง	
		การเห็นคุณค่าในตนเอง	
8	ทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ	กิจกรรมเก้าจุด	อังคารที่ 9 พ.ค.
		การตัดสินใจของกร	13.30-15.00
		ทำแบบทดสอบ Post-test ในเรื่อง	
		ทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ	

ตาราง 1 (ต่อ)

ครั้งที่	ทักษะ	กิจกรรม	วัน/เวลา
9	ทักษะการปฏิเสธ	กิจกรรมตามฉันมา ปฏิเสธอย่างไรจึงได้ผล ทำ Post-test เรื่องทักษะการปฏิเสธ	พุธที่ 10 พ.ค 13.30-15.00

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ วัยรุ่นเพศชายที่เสพยาบ้าและเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ วัยรุ่นเพศชายที่เสพยาบ้าและมีอายุระหว่าง 15-21 ปี ที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงระหว่างเดือนเมษายน ถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2543 จำนวน 15 คน ซึ่งมีคุณสมบัติดังนี้

- (1) เพศชาย อายุ 15-21 ปี
- (2) เป็นบุคคลที่แพทย์ให้การวินิจฉัยว่า มีการใช้แอมเฟตามีนตามเกณฑ์วินิจฉัยของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน ครั้งที่ 4 (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก ค)
- (3) เป็นบุคคลที่ไม่มีปัญหาทางการได้ยิน การใช้ภาษาพูด
- (4) สามารถอ่านออกเขียนได้ จบการศึกษาไม่ต่ำกว่า ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- (5) เป็นบุคคลที่พร้อมและยินดีเข้าร่วมในการวิจัย
- (6) เป็นผู้เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสวนปรุงแบบผู้ป่วยใน
- (7) อาการทางจิตสงบ ไม่มีประสาหลอน การรับรู้ปกติ หรือเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาล นานกว่า 7 วัน

เครื่องมือและแผนการจัดกิจกรรมกลุ่มที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมกลุ่ม

ผู้วิจัยได้นำกิจกรรมที่ใช้เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการแก้ปัญหา การตัดสินใจและทักษะการปฏิเสธ มาจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งกิจกรรมดังกล่าว กรมสุขภาพจิต โดยทีมงานจิตเวช โรงพยาบาลราชบุรีเป็นผู้สร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานของทักษะชีวิต และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และจัดทำเป็นคู่มือกลุ่มบำบัด เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับกลุ่มเสี่ยง และมีการนำไปใช้ในกลุ่มผู้ถูกคุมประพฤติ และทีมงานจิตเวช โรงพยาบาลจิตเวชทั่วประเทศ เป็นผู้สร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานของทักษะชีวิตและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และผ่านผู้เชี่ยวชาญ 6 ท่าน และจัดทำเป็นคู่มือเทคโนโลยีการดูแลผู้ป่วยจิตเภท และมีการนำไปใช้ในผู้ป่วยโรคจิตเภท ในโรงพยาบาลในสังกัดกรมสุขภาพจิตทั่วประเทศ สำหรับในส่วนของกิจกรรมที่นำมาจากของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดนั้น กิตติชัย เหลืองกำจร และคณะ ได้รวบรวมและเรียบเรียงเป็นคู่มือการฝึกอบรมวิทยากรเพื่อป้องกันการติดยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนโดยอาศัยแนวคิดพื้นฐานของทักษะชีวิตและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการดำเนินการจัดค่ายป้องกันยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน แกนนำ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่ติดสารเสพติด ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวมีผู้นำไปศึกษาวิจัยโดย อรัญญาณี เชื้อไทย (2541) และโครงการเสริมความรู้และทักษะชีวิตด้านภัยยาเสพติดสำหรับผู้ติดยา และสารเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษาที่ศูนย์ชุมชนบำบัดระยะสูงใจ ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคเหนือ ซึ่งขณะนั้นกำลังดำเนินการอยู่ และกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการแก้ปัญหา การตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธ โดยอาศัยพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำกิจกรรมดังกล่าวซึ่งผ่านการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีการนำไปใช้แล้วได้ผลมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

(1) การเห็นคุณค่าในตนเอง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้วัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรู้สึกเห็นคุณค่า และภาคภูมิใจในตนเองเมื่อได้ทำในสิ่งที่ดี เห็นคุณค่าของผู้ที่สามารถเลิกเสพยาบ้าได้สำเร็จ และตั้งใจที่จะเลิกเสพยาบ้า ประกอบด้วยกิจกรรมมองข้อดีของตนเองนำมาจากคู่มือเทคโนโลยีการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของกรมสุขภาพจิต กิจกรรมต้นไม้ชีวิต นำมาจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกิจกรรมอยากเป็นป้องกัน นำมาจากคู่มือกลุ่มบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับกลุ่มเสี่ยงของกรมสุขภาพจิต

(2) ทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้วัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาได้ เมื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการเสพยาบ้าและบอกแนวทางในการกระทำเพื่อเลิกเสพยาบ้าได้ ประกอบด้วยกิจกรรมลงในทะเลทราย นำมาจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กิจกรรมทักษะการตัดสินใจ นำมาจากคู่มือเทคโนโลยีการดูแลผู้ป่วยจิตเภทของกรมสุขภาพจิต และกิจกรรมการตัดสินใจของกร นำมาจากคู่มือกลุ่มบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับกลุ่มเสี่ยงของกรมสุขภาพจิต

(3) ทักษะการปฏิเสธ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้วัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมสามารถปฏิเสธเพื่อนได้เมื่อถูกชักชวน เข้าซื้อ หรือสับประมาทในเรื่องของการเสพยาบ้า ประกอบด้วยกิจกรรมทักษะปฏิเสธ และกิจกรรมการปฏิเสธและหาทางออก นำมาจากคู่มือเทคโนโลยี การดูแลผู้ป่วยจิตเภทของกรมสุขภาพจิต และกิจกรรมปฏิเสธอย่างไรจึงได้ผล นำมาจากคู่มือกลุ่มบำบัดเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับกลุ่มเสี่ยงของกรมสุขภาพจิต

ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาศัยพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม และใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม ได้แก่ การระดมสมอง อภิปราย ผูกทักษะ และการแสดงบทบาทสมมติ

แผนการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

(1) โครงสร้างการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ประกอบด้วย ระยะเวลาในการทำกิจกรรม 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละ 1-1 ชั่วโมง 30 นาที รวม 9 ครั้ง

(2) วิธีการดำเนินกิจกรรมกลุ่ม ผู้วิจัย แบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะเตรียมการ เป็นการเตรียมแผนกิจกรรมกลุ่ม เลือกกลุ่มตัวอย่างที่กล่าวนำข้างต้น เตรียมผู้ช่วยวิจัยซึ่งจะทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่ม

ระยะที่ 2 ระยะเริ่มต้นการจัดกิจกรรม เป็นระยะการสร้างสัมพันธภาพทั่วไประหว่างผู้นำกลุ่มกับสมาชิก และระหว่างสมาชิกด้วยกันเอง ปฐมนิเทศชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน พร้อมทั้งทำความเข้าใจในเรื่องของกฎ กติกาการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้

ระยะที่ 3 ระยะดำเนินกิจกรรมกลุ่ม เป็นการดำเนินกิจกรรมกลุ่มเพื่อเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธ ใช้เวลาในการทำกิจกรรมครั้งละ 1-1 ชั่วโมง 30 นาที สัปดาห์ละ 3 ครั้ง ภายใน 3 สัปดาห์ รวมทั้งหมด 9 ครั้ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะก่อนการทดลองและระยะหลังการทดลอง โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบด้วยตนเอง (self report) ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ลักษณะนิสัย ประวัติและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ยาบ้า สาเหตุที่ใช้ วิธีการใช้ ปริมาณที่ใช้ ระยะเวลาที่ใช้ รวมไปถึงการเลิกใช้ยาบ้าและการรักษา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงมาจากของ นาทยา วงศ์หลีกภัย (2532) ซึ่งแปลและดัดแปลงมาจากของ คูเปอร์สมิธฉบับผู้ใหญ่ (Coopersmith Self-esteem Inventory, Adult Form, 1984) และนาทยา วงศ์หลีกภัย ได้ใช้ศึกษาในเรื่องของผลของกลุ่มจิตสัมพันธ์ที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่น ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองมีลักษณะที่สมบูรณ์กว่าแบบอื่นเพราะมีทั้งการรายงานตนเอง การประเมินพฤติกรรมจากบุคคลอื่นและมีสเกลจับเท็จในการตอบที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง และนาทยา วงศ์หลีกภัย (2532) ได้นำแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเองฉบับแปลให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของภาษาในด้านการแปล แล้วนำความคิดเห็นที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขข้อความในแบบวัดการเห็นคุณค่าในตนเอง หลังจากนั้นนำแบบวัดดังกล่าวไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิอีก 3 ท่านตรวจสอบความตรงของภาษา ในด้านการแปลอีกครั้งหนึ่ง พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่านต่างมีความเห็นตรงกันทุกข้อ ซึ่งลักษณะของแบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 19 ข้อ (95 คะแนน) เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่าแบบลิเคิร์ท มี 5 ระดับ ตั้งแต่ระดับ 1 จนถึงระดับ 5 คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยประกอบด้วยข้อความที่เป็นลักษณะทางบวกและทางลบ ดังนี้

ข้อความทางบวก 7 ข้อ ได้แก่ ข้อ 1, 2, 4, 10, 12, 16, 19

ข้อความทางลบ 12 ข้อ ได้แก่ ข้อ 3, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 17, 18

โดยแบ่งเป็นหมวดต่าง ๆ ดังนี้

ข้อคำถามข้อที่ 1-9 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองโดยทั่วไป

ข้อคำถามข้อที่ 10-15 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านครอบครัว

ข้อคำถามข้อที่ 16-19 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเองด้านสังคม

มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

		ข้อความทางบวก	ข้อความทางลบ
มากที่สุด	มีค่าคะแนน	5	1
มาก	มีค่าคะแนน	4	2
ปานกลาง	มีค่าคะแนน	3	3
น้อย	มีค่าคะแนน	2	4
น้อยที่สุด	มีค่าคะแนน	1	5

เกณฑ์การประเมินผล ดังนี้

คะแนน	ระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง
4.6 – 5.0	มากที่สุด
3.6 – 4.5	มาก
2.6 – 3.5	ปานกลาง
1.6 – 2.5	น้อย
1.0 – 1.5	น้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้ทักษะในการแก้ปัญหาการตัดสินใจ เมื่อเผชิญกับเหตุการณ์ที่เสี่ยงต่อการกลับไปใช้ยาบ้าซ้ำที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงมาจากกรมสุขภาพจิต (2541) ประกอบด้วยข้อคำถามแบบมีตัวเลือกให้เลือกตอบตามสถานการณ์ที่กำหนด มี 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้ 3 คะแนน ถ้าเลือกตัวเลือกที่แสดงถึงปัญหาที่แท้จริง และสำคัญที่สุดซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเสพยาบ้า และการตัดสินใจเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์หรือเป็นผลดีต่อตนเอง พร้อมกับแสดงเหตุผลที่เหมาะสมในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นลักษณะของการแก้ปัญหาที่ตรงจุดเพื่อไม่ให้เสพยาบ้า

ให้ 2 คะแนน ถ้าเลือกตัวเลือกที่แสดงถึงปัญหาที่ชักนำไปสู่การเสพยาบ้า และการตัดสินใจเลือกสิ่งที่เป็นประโยชน์หรือเป็นผลดีต่อตนเองแต่ไม่แสดงเหตุผล หรือแสดงเหตุผลที่ไม่เหมาะสมต่อการตัดสินใจนั้น ซึ่งเป็นลักษณะของการแก้ปัญหาโดยทางอ้อม หรือการหากิจกรรมอื่น ๆ มาทดแทนการเสพยาบ้า

ให้ 1 คะแนน ถ้าเลือกตัวเลือกที่แสดงการถึงปัญหาที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการเสพยาบ้าและการตัดสินใจเลือกสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์หรือเป็นผลดีต่อตนเอง ซึ่งเป็นลักษณะของการแก้ปัญหาที่ไม่ถูกต้อง

เกณฑ์การประเมินผล มีดังนี้

คะแนน	ระดับของทักษะการแก้ปัญหาคำตัดสินใจ
2.6 – 3.0	สูง
1.6 – 2.5	ปานกลาง
1.0 – 1.5	ต่ำ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการใช้ทักษะการปฏิเสธ ที่จะใช้ยาบ้าแบบไม่เสียสัมพันธภาพเมื่อถูกชักชวน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยดัดแปลงมาจากแบบวัดทักษะการปฏิเสธของกรมสุขภาพจิต (2541) และของ นวนันท์ กิจทวี (2541, หน้า 157-159) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลของโปรแกรมเสริมสร้างทักษะชีวิตเพื่อป้องกันการเสพยาบ้า ในนักเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดนนทบุรี เป็นข้อคำถามแบบมีตัวเลือกให้เลือก 4 ตัวเลือก จำนวน 8 ข้อ และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้ 3 คะแนน ถ้าเลือกตัวเลือกที่ปฏิเสธ โดยใช้ความรู้สึกเป็นข้ออ้างประกอบเหตุผล และในกรณีถูกเข้าชี้ จะเลือกวิธีการปฏิเสธซ้ำโดยไม่มีข้ออ้าง พร้อมกับเดินหนีจากสถานการณ์นั้น ๆ หรือใช้วิธีการต่อรอง หรือผัดผ่อน

ให้ 2 คะแนน ถ้าเลือกตัวเลือกที่ปฏิเสธ โดยอ้างเหตุผลเพียงอย่างเดียวแต่มิได้ออกความรู้สึกของตนเอง และในกรณีถูกเข้าชี้ เลือกวิธีการปฏิเสธซ้ำโดยมีข้ออ้าง โดยไม่มีการต่อรอง ไม่มีการผัดผ่อน

ให้ 1 คะแนน ถ้าเลือกตัวเลือกที่ยอมรับการชักชวนจากเพื่อน หรือปฏิเสธครั้งแรก แต่เมื่อถูกเพื่อนเข้าชี้จะยอมรับคำชักชวน

เกณฑ์การประเมินผล

คะแนน

ระดับของทักษะการปฏิเสธ

2.6 – 3.0

สูง

1.6 – 2.5

ปานกลาง

1.0 – 1.5

ต่ำ

3. ขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นให้ครอบคลุมเนื้อหาโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

(1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ตำรา เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากวัยรุ่นเพศชายที่ใช้ยาบ้าและเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งศึกษารูปแบบวิธีการสร้างแบบสอบถาม เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

(2) ใช้ข้อมูลที่ได้ศึกษามากำหนดเป็นกรอบแนวคิด เพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม

(3) สร้างแบบสอบถามให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธ

(4) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหาของแบบสอบถาม ความถูกต้องของภาษา ความชัดเจนของการใช้ภาษา ความตรงตามเนื้อหา และความตรงเชิงโครงสร้าง เพื่อให้ถูกต้องตามกรอบและหลักเกณฑ์ก่อนนำไปทดลองใช้

(5) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ จากนั้นจึงนำแบบสอบถามดังกล่าวไปทดลองใช้กับกลุ่มวัยรุ่นชายที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษาที่เข้ารับการรักษาศูนย์บำบัดยาเสพติดติดภาคเหนือและในโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน

(6) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หาอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยวิธีหาค่าอัตราส่วนวิกฤติ เป็นรายข้อ และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรหาค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

for Windows ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง เท่ากับ 0.85 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ เท่ากับ 0.74 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้านทักษะการปฏิเสธ เท่ากับ 0.64 และแบบสอบถามทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนกอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 (รายละเอียดใน ภาคผนวก ง)

การดำเนินการทดลองและการรวบรวมข้อมูล

1. ขั้นตอนเตรียมการ

1.1 นำหนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาควิชาพลานามัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสวนปรุง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย และรายละเอียดต่าง ๆ การดำเนินการวิจัย และวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้อำนวยการ หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาล หัวหน้าตึกจิตเวช วิทยาลัยราชภัฏ

1.2 ซึ่งแจ้งกับผู้ช่วยผู้วิจัยจำนวน 1 คน ในการดำเนินงานตามแผนการดำเนินงาน และขั้นตอนของกิจกรรมกลุ่ม และให้ผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้นำกลุ่มและผู้ช่วยผู้นำกลุ่มในกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ซึ่งคุณสมบัติของผู้ช่วยผู้วิจัยดังกล่าวมีดังนี้

- (1) จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีในสาขาพยาบาลศาสตร์
- (2) มีประสบการณ์ในการทำงานกับผู้ป่วยจิตเวชไม่น้อยกว่า 10 ปี
- (3) มีประสบการณ์ในการเป็นผู้นำกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ
- (4) ผ่านการอบรมเทคโนโลยีการดูแลผู้ป่วยจิตเวช ของกรมสุขภาพจิต

1.3 ติดต่อประสานงานกับหัวหน้าตึกจิตเวชวิทยาลัยราชภัฏ โรงพยาบาลประจำการที่เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวกในการพบกับกลุ่มตัวอย่าง

1.4 นัดหมายกับพยาบาลประจำการ และกลุ่มตัวอย่าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดกิจกรรมกลุ่มตามที่กำหนด

2. ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดขึ้นให้แก่กลุ่มทดลอง โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการ 9 วัน วันละ 1 ชั่วโมง 30 นาที มีรายละเอียดดังนี้

2.1 เมื่อพบสมาชิกครั้งแรก ผู้วิจัยทักทายทำความรู้จักคุ้นเคยกับสมาชิกในกลุ่ม พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการวิจัย และรายละเอียดต่าง ๆ แก่สมาชิก พร้อมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนการทดลองในเรื่องของข้อมูลทั่วไป การเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธ โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สมาชิกตอบด้วยตนเอง

2.2 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 1 เรื่อง การมองข้อดีของตนเอง โดยให้สมาชิกจับคู่บอกข้อดีของตนเองและของเพื่อน พร้อมทั้งอภิปรายในประเด็น การมองข้อดีของตนเองและผู้อื่นมีประโยชน์อะไรบ้าง ผู้นำกลุ่มสรุปความเห็นจากกลุ่มและเพิ่มเติมในประเด็นที่สำคัญ (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

2.3 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 2 เรื่อง หลงทางในทะเลทราย โดยเริ่มกิจกรรมในกลุ่มใหญ่ สุ่มถามประสบการณ์ของสมาชิกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่ต้องตัดสินใจ จากนั้นยกสถานการณ์กรณี หลงทางในทะเลทราย มาให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น จากนั้นแบ่งกลุ่มย่อยให้ทำตามใบงาน ระดมสมอง อภิปราย วิเคราะห์ขั้นตอนการตัดสินใจตามใบงานที่กำหนด ผู้นำกลุ่มสรุปความเห็นจากกลุ่มและเพิ่มเติมในประเด็นที่สำคัญ (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

2.4 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 3 เรื่อง ทักษะการปฏิเสธโดยให้สมาชิกพูดถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่ใช้ปฏิเสธคำชักชวนของผู้อื่น จากนั้นขออาสาสมัครร่วมแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์จำลอง เพื่อนชวนไปดื่มเหล้า จากนั้นแบ่งกลุ่มย่อยให้ทำตามใบงาน ระดมสมอง อภิปราย วิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิเสธตามใบงานที่กำหนด พร้อมทั้งให้สมาชิกฝึกทักษะการปฏิเสธโดยแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์จำลองที่กำหนด ผู้นำกลุ่มสรุปความเห็นจากกลุ่มและเพิ่มเติมในประเด็นที่สำคัญ (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

2.5 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 4 เรื่อง ดันไม้ชีวิต โดยให้สมาชิกเขียนข้อดีและข้อเสียของตนเองหรือสิ่งที่ตนเองภูมิใจและเสียใจ พร้อมเป้าหมายในอนาคตของตนเอง จากนั้นนำเสนอในกลุ่มพร้อมทั้งอภิปรายในประเด็น การมองตนเองมีประโยชน์อะไรบ้าง ผู้นำกลุ่มสรุปความเห็นจากกลุ่มและเพิ่มเติมในประเด็นที่สำคัญ (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

2.6 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 5 เรื่อง ทักษะการตัดสินใจ โดยเริ่มกิจกรรมในกลุ่มใหญ่สู่ถามประสบการณ์ของสมาชิกเกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่ต้องตัดสินใจ จากนั้นยกกรณีศึกษาเรื่องการตัดสินใจของแดง แล้วให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น จากนั้นแบ่งกลุ่มย่อยให้ทำตามใบงาน ระดมสมอง อภิปราย วิเคราะห์ขั้นตอนการตัดสินใจตามใบงานที่กำหนด ผู้นำกลุ่มสรุปความเห็นจากกลุ่มและเพิ่มเติมในประเด็นที่สำคัญ (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

2.7 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 6 เรื่อง ปฏิเสธและหาทางออก โดยผู้นำกลุ่มนำเข้าสู่กิจกรรมโดยการนำเสนอสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่ต้องปฏิเสธ พร้อมทั้งอธิบายถึงหลักการ ขั้นตอนการปฏิเสธ และขออาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์ที่กำหนด จากนั้นแบ่งกลุ่มย่อยให้ทำตามใบงาน ระดมสมอง อภิปราย วิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิเสธตามใบงานที่กำหนด พร้อมทั้งให้สมาชิกฝึกทักษะการปฏิเสธโดยแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์จำลองที่กำหนด ผู้นำกลุ่มสรุปความเห็นจากกลุ่มและเพิ่มเติมในประเด็นที่สำคัญ (รายละเอียดในภาคผนวก ก)

2.8 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 7 เรื่อง อยากรับมือป้องกัน โดยเริ่มกิจกรรมในกลุ่มใหญ่สู่ถามประสบการณ์ของสมาชิก เกี่ยวกับการทำความดีที่เคยทำความดีอะไรบ้าง จากนั้นยกกรณีตัวอย่างเรื่องของ "ป้อง" แล้วให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก จากนั้นแบ่งกลุ่มย่อยให้ทำตามใบงาน ระดมสมอง อภิปราย วิเคราะห์ตาม ใบงานที่กำหนด ผู้นำกลุ่มสรุปความเห็นจากกลุ่มและเพิ่มเติมในประเด็นที่สำคัญ (รายละเอียดในภาคผนวก ก) จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการเข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องของการเห็นคุณค่าของตนเอง โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและให้สมาชิกตอบด้วยตนเอง

2.9 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 8 เรื่อง การตัดสินใจของกร โดยให้สมาชิกพูดถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันที่ต้องตัดสินใจ และผู้นำกลุ่มบรรยายขั้นตอนการตัดสินใจ จากนั้นยกกรณีตัวอย่างเรื่องการตัดสินใจของกร แล้วให้สมาชิกแสดงความคิดเห็น จากนั้นแบ่งกลุ่มย่อยให้ทำตามใบงาน ระดมสมอง อภิปราย วิเคราะห์ ขั้นตอนการตัดสินใจ ตามใบงานที่กำหนด ผู้นำกลุ่มสรุปความเห็นจากกลุ่มและเพิ่มเติมในประเด็นที่สำคัญ (รายละเอียดในภาคผนวก ก) จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังการเข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องของทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและให้สมาชิกตอบด้วยตนเอง

2.10 ดำเนินกิจกรรมตามแผนการจัดกิจกรรมครั้งที่ 9 เรื่อง ปฏิเสธอย่างไรจึงได้ผล โดยเริ่มกิจกรรมในกลุ่มใหญ่สุ่มถามประสบการณ์เดิมของสมาชิกที่เคยปฏิเสธเพื่อน จากนั้นขออาสาสมัครแสดงบทบาทสมมติจากประสบการณ์เดิมที่เคยปฏิเสธเพื่อน จากนั้นแบ่งกลุ่มย่อยให้ทำตามใบงาน ระดมสมอง อภิปราย วิเคราะห์ขั้นตอนการปฏิเสธตามใบงานที่กำหนด พร้อมทั้งให้สมาชิกฝึกทักษะการปฏิเสธโดยแสดงบทบาทสมมติในสถานการณ์จำลองที่กำหนด ผู้นำกลุ่มสรุปความเห็นจากกลุ่มและเพิ่มเติมในประเด็นที่สำคัญ (รายละเอียดในภาคผนวก ก) จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลหลังการเข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องทักษะการปฏิเสธ โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นและให้สมาชิกตอบด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows ซึ่งมีรายละเอียดการวิเคราะห์ดังนี้

- (1) ข้อมูลทั่วไป นำมาแจกแจงความถี่ คำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
- (2) ผลของกิจกรรมกลุ่มต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจและทักษะการปฏิเสธ ด้วยสถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประมาณค่าเฉลี่ยประชากร
- (3) เปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเอง ทักษะการแก้ปัญหาการตัดสินใจ และทักษะการปฏิเสธของกลุ่มตัวอย่าง ก่อนและภายหลังการทดลอง ด้วยสถิติ Paired Sample t-test